

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายการเงินเป็นนโยบายที่สำคัญของธนาคารกลางที่ใช้สำหรับควบคุมปริมาณเงินและต้นทุนของเงิน (ดอกเบี้ย) ที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของนโยบายเศรษฐกิจมหภาคคือ การมีเสถียรภาพของระดับราคา การมีการจ้างงานเต็มที่ การมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่เพียงพอ และการมีความสมดุลในดุลการชำระเงิน ในการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลางในแต่ละประเทศทั่วโลกนั้นจะมีเป้าหมายขั้นสูงสุด (ultimate target) ที่จะรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในขณะที่เศรษฐกิจมีการเติบโต หรือกล่าวได้ว่าธนาคารกลางของประเทศมีเป้าหมายในการที่จะทำให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพควบคู่กัน ไปด้วยกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยทั่วไปแล้วรัฐบาลมักจะกำหนดตัวแปรหลักที่จะควบคุมดูแลหรืออาจเรียกว่า เป้าหมายขั้นกลาง (intermediate target) เพราะเป็นเป้าหมายที่ดูแลและจัดการได้ง่ายกว่า ทั้งนี้มีความเชื่อว่าเป้าหมายขั้นกลางนี้จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเป้าหมายขั้นสูงสุด อีกทั้งรัฐบาลยังเชื่อว่าถ้าสามารถดูแลเป้าหมายขั้นกลางได้ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายขั้นสูงสุดได้ เป้าหมายขั้นกลางที่รัฐบาลใช้เป็นหลักมีหลายตัว เช่น ฐานเงิน (monetary base) อัตราดอกเบี้ยเงินเชื่อหรือปริมาณเงิน (money supply) เป็นต้น อย่างไรก็ตามการที่นโยบายการเงินจะบรรลุเป้าหมายขั้นสูงสุดได้นั้น รัฐบาลจะต้องควบคุมปริมาณเงินให้เป็นไปตามแผนที่วางเอาไว้ เช่น ในยามเศรษฐกิจซบเซาได้ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน อีกทั้งการลงทุน การผลิตและการใช้จ่ายของประชาชนอยู่ในระดับที่ต่ำ ธนาคารกลาง จึงต้องมีหน้าที่ทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัว โดยจะต้องทำให้มีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเศรษฐกิจอยู่ในช่วงขยายตัว ธนาคารกลาง จะต้องลดความร้อนแรงของระบบเศรษฐกิจเพื่อไม่ให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไปโดยการลดปริมาณเงิน หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจลงเพื่อที่จะควบคุมให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่เหมาะสม

จากการที่ธนาคารกลางใช้นโยบายการเงินในการควบคุมปริมาณเงินนั้น อัตราการหมุนเวียนของเงินถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ทราบว่าคุณสมบัติของนโยบายการเงินที่ธนาคารกลางใช้เกิดประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเห็นได้จากปัจจุบันได้เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาไปทั่วโลกเป็นผลสืบเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยที่ก็ได้รับผลกระทบ

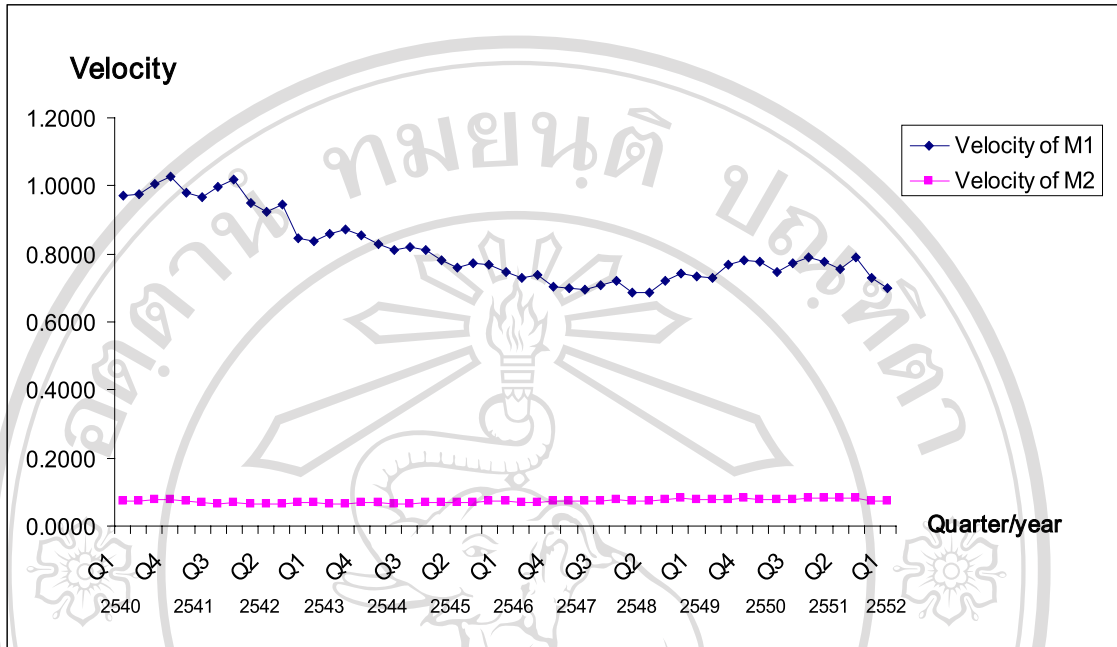
นี้ด้วย ส่งผลให้ประเทศมีอัตราการว่างงานที่สูง การผลิตและการบริโภคอยู่ในระดับต่ำ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจ อาทิเช่น โครงการเช็คช่วยชาติ ซึ่งเป็นโครงการที่จะกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศโดยนำเงินใต้มือประชาชนผู้มีรายได้น้อยโดยตรง รายละ 2,000 บาทให้กับผู้ประกันตนที่อยู่ในระบบประกันสังคมและบุคลากรภาครัฐที่มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน โดยมุ่งหวังที่จะสร้างกำลังซื้อภายในประเทศในวงกว้างและ ทำให้มีเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้นเพื่อที่จะพยุงเศรษฐกิจช่วงเวลาที่เศรษฐกิจหดตัวในระยะเร่งด่วน และโครงการธงฟ้าช่วยประชาชน ที่จัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพมาจำหน่ายแก่ประชาชนในราคาต่ำกว่าท้องตลาด เพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิดการบริโภคภายในประเทศ ทำให้เงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น รวมทั้งโครงการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยสนับสนุน พัฒนาและประชาสัมพันธ์ภาคการท่องเที่ยวเพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจต่อภาคการท่องเที่ยว โดยกระตุ้นให้คนไทยและต่างชาติมีความมั่นใจท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ออกมาเที่ยวมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศ แต่ปัญหาก็คือว่ารัฐบาลจะทราบได้อย่างไรว่าการที่ได้ดำเนินนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจไปนั้น จะทำให้พฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการออกมาใช้จ่ายเงินมากขึ้นหรือมีการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค รวมถึงการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น ในทางตรงข้ามประชาชนอาจจะมีพฤติกรรมที่ลดการใช้จ่ายลง ลดการบริโภคสินค้าลง รวมทั้งลดการออกไปเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพราะรัฐบาลไม่อาจที่จะทราบได้ว่าพฤติกรรมในการใช้จ่ายเงินของประชาชนเป็นเช่นไร รัฐบาลไม่สามารถที่จะควบคุมอัตราการหมุนเวียนของเงินได้ ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน เพื่อที่จะทำให้นโยบายหรือโครงการต่างๆ ของรัฐบาลบรรลุเป้าหมายในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้มีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น

อัตราการหมุนเวียนของเงิน หมายถึง จำนวนครั้งที่เงินแต่ละหน่วยโดยเฉลี่ยแล้วถูกใช้ไปในการแลกเปลี่ยนทุกชนิดในระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1 ปี (transaction velocity of money) หรืออัตราการเปลี่ยนมือของเงินต่อปี (annual turnover rate) หรือการหมุนเวียนเปลี่ยนมือไปของเงินจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งในแต่ละปี (ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, 2546) จากสมการแลกเปลี่ยน $MV = PT$ (Fisher, 1911) ซึ่งอัตราการหมุนเวียนของเงิน (V) มีส่วนสำคัญในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศ ซึ่งก็คือการที่จะควบคุมปริมาณเงินให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดนโยบายการเงิน รัฐบาลไม่สามารถควบคุมอัตราการหมุนเวียนของเงินได้ เพราะปัจจัยที่กำหนดอัตราการหมุนเวียนของเงิน นั้นอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรม เช่น ลักษณะนิสัยของประชาชนในการใช้จ่าย นิสัยในการออมและการกักตุนเงิน นิสัยในการใช้สิ่ง

ใช้แทนเงิน นั่นคือ การใช้บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเงินสด (Cash Card) และบัตรกดเงินสด (บัตร ATM) เป็นต้น ถ้าประชาชนมีพฤติกรรมในการใช้สิ่งที่ใช้แทนเงินหรือว่าสิ่งที่คล้ายเงินในการจับจ่ายใช้สอยแทนการใช้เงินสดมากขึ้นก็จะทำให้คนไม่จำเป็นต้องถือเงินสดไว้ในมือเป็นจำนวนมากในการซื้อสินค้าและบริการจึงทำให้มีความสะดวกและมีความคล่องตัวในการใช้จ่าย มีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันถ้าร้านค้ามีบริการรับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิตและบัตรเดบิตผ่านระบบออนไลน์ (Electronic Data Capture - EDC) หรือมีเครื่องรูดบัตรอัตโนมัติที่ใช้รับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิต และบัตรเดบิต ก็จะเป็นการเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น เพราะผู้ถือบัตรมีการตัดสินใจซื้อได้ง่ายกว่าการชำระด้วยเงินสด ดังนั้นจึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้อัตราการหมุนเวียนของเงินยังอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านสถาบัน เช่น ในสังคมที่มีการพัฒนาแล้ว การมีระบบธนาคารพาณิชย์ซึ่งรับฝากเงินประเภทเงินฝากเพื่อเรียก เงินฝากกระแสรายวัน ซึ่งเป็นเงินฝากที่ธนาคารจะต้องจ่ายเงินคืนให้กับผู้ฝากเมื่อผู้ฝากทวงถาม เพื่ออำนวยความสะดวกในการชำระหนี้ของหน่วยธุรกิจหรือประชาชน และการมีระบบธนาคารพาณิชย์ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้คนสามารถใช้สิ่งที่ใช้แทนเงินมากขึ้น ดังนั้นจึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้นด้วย

จากภาพ 1.1 แสดงให้เห็นถึงลักษณะของอัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ.2540 ถึงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ.2552 โดยได้แบ่งอัตราการหมุนเวียนของเงินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ อัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายแคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายกว้าง เพราะปัจจุบัน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ ให้นิยามใหม่ของปริมาณเงิน โดยปริมาณเงินที่ใช้กันอยู่ล่าสุดจะเหลือเพียงปริมาณเงินในสองนิยามเท่านั้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย , 2550) คือปริมาณเงินในความหมายแคบ ได้แก่ ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ เงินฝากกระแสรายวัน (Demand deposit) แต่ในส่วนของเงินฝากกระแสรายวัน ซึ่งเป็นเงินฝากเพื่อเรียกที่ประชาชนฝากไว้ที่ระบบธนาคารนั้น เปลี่ยนเป็นเงินฝากกระแสรายวันที่สถาบันรับฝากเงิน (Demand deposits at depository corporations) ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ธนาคารเฉพาะกิจ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น รวมถึงสหกรณ์ออมทรัพย์และกองทุนรวมตลาดเงิน (Money market mutual fund) และในส่วนของ ปริมาณเงิน ในความหมายกว้าง จะประกอบไปด้วย เงินฝากของประชาชนทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากในรูปตัวสัญญาใช้เงินที่บริษัทเงินทุน เงินฝากของประชาชนที่ธนาคารเฉพาะกิจ รวมไปถึงที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่ให้อยู่ในนิยามนี้ด้วย ได้แก่ เงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ในรูปของตัวแลกเงิน เงินรับฝากของสหกรณ์ออมทรัพย์ และมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของกองทุนรวมตลาดเงิน

ภาพ 1.1 แนวโน้มของอัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย

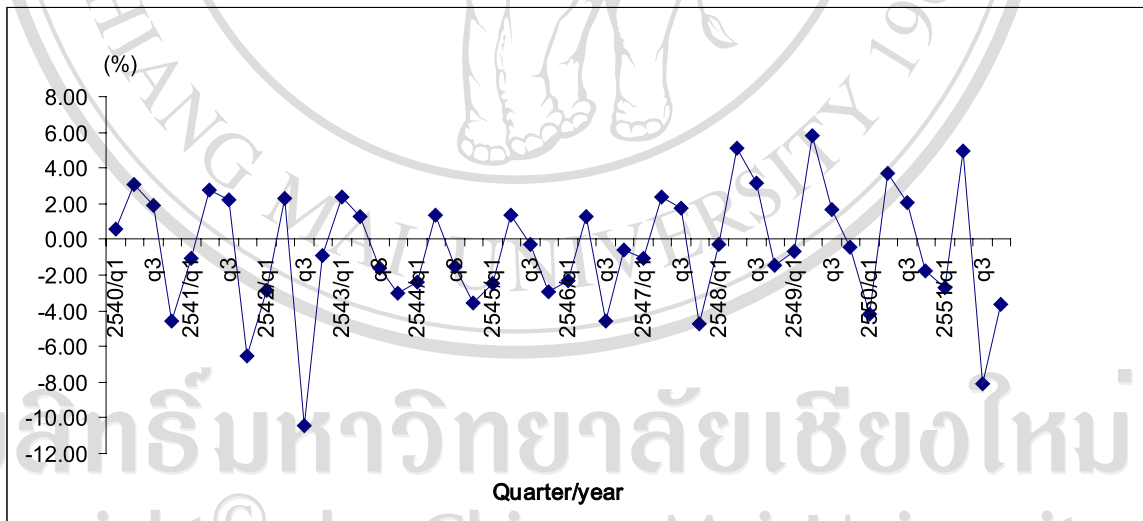
ที่มา : จากการคำนวณ (ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย)

จากภาพ 1.1 จะเห็นได้ว่า อัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายแคบค่อนข้างที่จะมีความผันผวนเนื่องจากปริมาณเงินในความหมายแคบมีสภาพคล่องสูง การใช้จ่ายโดยใช้เงินสดค่อนข้างที่จะมีความไม่แน่นอนและถ้าสังเกตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาจะเห็นว่าอัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายแคบมีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินในประเทศไทยปี พ.ศ. 2540 ซึ่งปัญหาด้านความเชื่อมั่นได้ส่งผลทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง เป็นแรงกดดันต่ออัตราดอกเบี้ย ทำให้การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนและการอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนลดลง ประชาชนขาดความเชื่อมั่นประกอบกับรัฐบาลไทยในขณะนั้นมีความตั้งใจที่จะรักษาการเกินดุลฐานะการคลังภาครัฐบาล เช่น การตัดลดวงเงินรายจ่ายงบประมาณปี 2541 และรายจ่ายเหลือในปีเพิ่มขึ้น รวมทั้งเสริมมาตรการด้านภาษีเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐ จึงส่งผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินลดลงอย่างต่อเนื่องและมีอัตราลดลงมากที่สุดในปี พ.ศ. 2542 ถึงร้อยละ 10.47 แต่เมื่อสังเกตตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาจะเห็นว่าอัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายแคบมีแนวโน้มเริ่มที่จะสูงขึ้น โดยเฉพาะในไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2549 มีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5.87 เนื่องจากรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังหลายอย่างและมีการใช้งบประมาณขาดดุลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจตลอดระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2549 อีกทั้งยังมีการใช้เงินนอกงบประมาณหลายรูปแบบ

ทั้งเป็นการใช้เงินผ่านกองทุนที่อยู่ในงบประมาณและกองทุนนอกงบประมาณ ซึ่งในระหว่าง ปี พ.ศ.2547 ถึงปี พ.ศ.2549 มีการใช้เงินนอกงบประมาณสูงกว่าเงินในงบประมาณทุกปี ส่งผลทำให้เกิดการขยายตัวต่อเนื่องทั้งทางด้านการผลิต การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการลงทุน อีกทั้ง การผ่อนคลายของข้อจำกัดทางการเงินของภาคธุรกิจและครัวเรือน โดยเฉพาะจากอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลง นอกจากนี้ประชาชนมีการหันมาใช้สิ่งที่ใช้แทนเงินในการใช้จ่าย เช่น เช็ค บัตรเดบิตหรือบัตรเครดิต ซึ่งทำให้เกิดความคล่องตัวในการใช้จ่าย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น

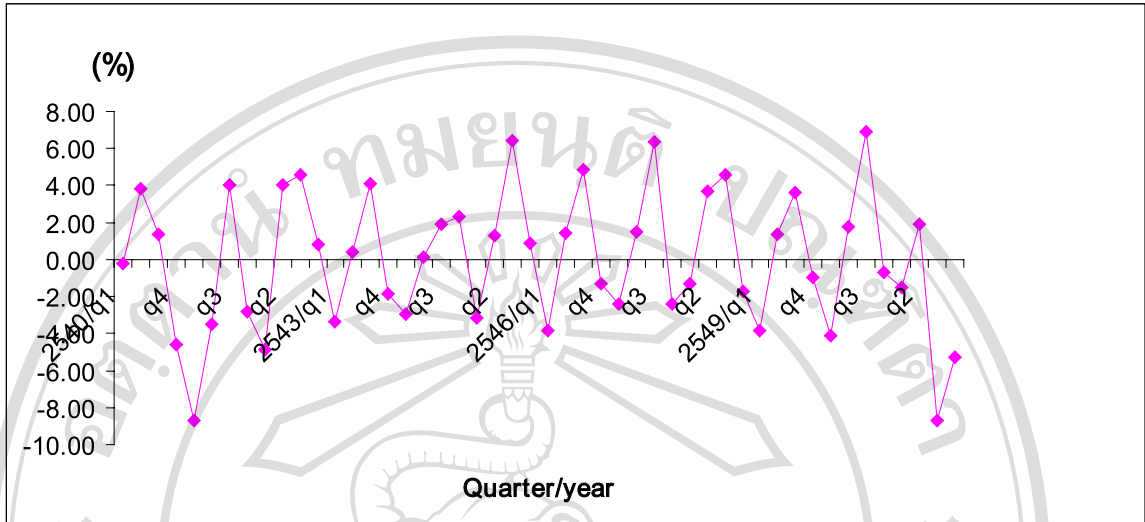
ในส่วนของอัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายกว้าง พบว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างที่จะคงที่อาจจะเป็นเพราะว่าเงินในความหมายกว้างมีสภาพคล่องน้อยกว่าเงินในความหมายแคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินชนิดนี้ค่อนข้างที่จะคงที่ เพราะว่าเงินชนิดนี้คือปริมาณเงินสดที่อยู่มือประชาชนรวมถึงปริมาณเงินฝากที่อยู่ในสถาบันรับฝากเงินทั้งหมด ดังนั้นจึงส่งผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินค่อนข้างที่จะไม่เปลี่ยนแปลง

ภาพ 1.2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายแคบ

ที่มา : จากการคำนวณ (ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย)

ภาพ 1.3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการหมุนเวียนของเงินในความหมายกว้าง

ที่มา : จากการคำนวณ (ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย)

อัตราการหมุนเวียนของเงิน (Velocity of money) เป็นตัวแปรที่รัฐบาลไม่สามารถที่จะกำหนดเองได้ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อธนาคารกลางหรือรัฐบาลในการใช้นโยบายการเงินในการควบคุมปริมาณเงินให้เป็นที่มาทิศทางที่กำหนดและตรงตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องทราบถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน ทั้งนี้หากรัฐบาลสามารถทราบได้ว่ามีตัวแปรทางเศรษฐกิจตัวใดบ้างที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน รัฐบาลก็สามารถที่จะดำเนินนโยบายจัดการกับตัวแปรเหล่านั้นให้มีความเหมาะสม และในที่สุดก็จะทำให้การดำเนินนโยบายการเงินของรัฐบาลในการควบคุมปริมาณเงินบรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย ทั้งอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว และการปรับตัวในระยะสั้นของปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย ทั้งอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง

2. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาว และการปรับตัวในระยะสั้นของปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย อีกทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินนโยบายการเงินของรัฐบาลที่จะควบคุมปริมาณเงินให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนด และบรรลุเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบซึ่งประกอบไปด้วย จำนวนธนบัตร เหรียญกษาปณ์ เงินฝากกระแสรายวันที่สถาบันรับฝากเงิน (Demand deposits at depository corporations) ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ธนาคารเฉพาะกิจ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมถึงสหกรณ์ออมทรัพย์ และกองทุนรวมตลาดเงิน (M1) และทำการศึกษาอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้างซึ่งประกอบไปด้วย เงินฝากของประชาชนทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากในรูปตั๋วสัญญาใช้เงินที่บริษัทเงินทุน เงินฝากของประชาชนที่ธนาคารเฉพาะกิจ รวมทั้งเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ในรูปของตั๋วแลกเงิน เงินรับฝากของสหกรณ์ออมทรัพย์ และมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของกองทุนรวมตลาดเงิน (M2) โดยจะทำการศึกษาเฉพาะตัวแปรในประเทศไทยเท่านั้น ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาส โดยเริ่มตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2540 ถึง ไตรมาส ที่ 3 ปี พ.ศ. 2552 รวมทั้งสิ้นเป็น 51 ไตรมาส

1.5 นิยามศัพท์

1) อัตราการหมุนเวียนของเงิน (V) หมายถึง จำนวนครั้งที่เงินแต่ละหน่วยโดยเฉลี่ยแล้วถูกใช้ไปในรายการแลกเปลี่ยนทุกชนิดในระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1 ปี หรืออัตราการเปลี่ยนมือของเงินต่อปี หรือการหมุนเวียนเปลี่ยนมือไปของเงินจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งในแต่ละปี

- 2) อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ (V1) หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหารด้วยปริมาณเงินตามความหมายแคบ (Nominal GDP / M1)
- 3) อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหารด้วยปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (Nominal GDP / M2)
- 4) ปริมาณเงินตามความหมายแคบ (M1) หมายถึง จำนวน ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ เงินฝากกระแสรายวันที่สถาบันรับฝากเงิน ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ธนาคารเฉพาะกิจ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมถึงสหกรณ์ออมทรัพย์และกองทุนรวมตลาดเงิน
- 5) ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) หมายถึง เงินฝากของประชาชนทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากในรูปตัวสัญญาใช้เงินที่บริษัทเงินทุน เงินฝากของประชาชนที่ธนาคารเฉพาะกิจ รวมทั้งเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ในรูปของตั๋วแลกเงิน เงินรับฝากของสหกรณ์ออมทรัพย์ และมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของกองทุนรวมตลาดเงิน
- 6) นวัตกรรมทางการเงิน หมายถึง การที่ระบบการเงินมีการพัฒนา หรือมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความก้าวหน้า ทันสมัย เข้ามาใช้ในระบบการชำระเงิน อาทิเช่น การใช้เช็ค บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเงินสดและบัตรเอทีเอ็มแทนการใช้เงินสด เป็นต้น
- 7) สิ่งที่ใช้แทนเงิน หมายถึง สิ่งที่มีสภาพคล่องใกล้เคียงกับความเป็นเงิน (ประกอบไปด้วยบัตรเครดิต บัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็ม)
- 8) เครื่องรูดบัตรเครดิตและเดบิต หมายถึง เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่รับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิตและบัตรเดบิตผ่านระบบออนไลน์